

Iz velikih dni boja za naše življenje

Kako je nastal bunker »Zajčja Micka«

Veliko je spominskih obeležij po naši občini. Navadno so pretresljiva. Za njimi se skrivajo žrtve NOB, ki so s svojimi dragocenimi življenji darovale največ.

Skorajda ni kraja, ki ne bi imel svoje hiše, ulice, travnika... nekaj tako junškega, za kar spomin ne zbledi.

Tudi krajanji Brda imajo takšno hišo. Na njej ni spominske plošče ali kamna, ki bi mimoidočega opozoril na njeno pomembnost. Zato pa krajanji še natančno vedo, da je bil prav tu, v hiši Prevalj 26/a že leta 1941 zgrajen bunker, v katerem je bila prava orožarna.

Povedali so mi, naj poiščem Jožeta Smrekarja in Janeza Vrhunca-Kravžlja, da onadva vesta o tem prav vse.

Z obema tovarišema sem kaj hitro navezala stike in bunker ni bil več le uganka. Razložila sta, kako je nastal in zakaj.

Bilo je leta 1941. V Ljubljani in vseh okoliških vaseh se je prebivalstvo hitro predramilo. Jasno jim je bilo, da je dragocena vsaka akcija, vsaka minuta.

Tovariš Smrekar je takrat z ženo in dvema otrokoma živel v Wolfovi ulici v Ljubljani. Na Brdu je imel košček zemlje in majhno hišico, kamor je pogosto zahajal. Poznal je veliko Brdnčanov. Še tesneje pa se je povezal z njimi ob začetku vojne, saj je bil zadolžen s strani mesta, da tu organizira napredno gibanje. Kmalu se je seznanil s fanti in dekleti, ki so vedeli kaj prina-

ša sovražnik in kako se mu je potrebno postaviti po robu. S svojimi idejami in akcijami jih je le še podžigal in vodil. Še posebej sta si bila edina z Janezom Vrhuncem.

V mestu je Smrekar sodeloval z Alešem Beblerjem-Primožem in Romanom Golo-

Ob tej hiši je stal bunker Zajčja Micka, kjer bo kmalu, vsaj tako krajanji upajo, spominsko obeležje.

bom-Urbano. Slednji je bil šef štabne intendance za Ljubljano in okolico.

Izvedeli so, da je v Mestnem domu veliko težkih dek, ki so bile shranjene za potrebe letalskih napadov. Za izpeljavo akcije so določili Smrekarja. Bebler mu je na zadnjem sestanku VOS takole naročil: »Veš kje so deke, kako boš pa akcijo izpeljal do konca, je tvoja stvar!«

Smrekar je akcijo izpeljal – do konca uspešno! Sodelovali so sledeči aktivisti Brda: Janez Vrhunc-Kravželj, Lado, Tone Snój in Viktor Avbelj, ki je prav tako pomagal pri akciji. Istočasno so zaplenili tudi veliko sanitetnega materiala in žepnih svetilk. Akcija je bila v avgustu.

Že meseca oktobra jih je čakala naslednja akcija. V Šentpeterski kasarni je bilo veliko orožja z municijo. Tudi to je bilo nujno potrebno za naše partizane.

Zopet je bil zadolžen Smrekar – uspelo mu je!

Vse zaplenjeno je bilo potrebno shraniti na varno, treba je zgraditi bunker.

Zajčnik ob Smrekarjevi hiši na Brdu je bil več kot primeren.

Z zunanje strani je bilo 9 zabojev. Povsod so bile zajklje z mladički, le v spodnjem srednjem je bil zajec. Ta zabojev se je dalo odstraniti. Skozenj si zlezal v ozadje zajčnika – v bunker. Z druge strani je zajčnik obdajala skladovnica drv, katera je

bila neprestano načeta, tako da ni bilo mogoče ničesar posumiti. Bunker je bil pripravljen. Toda kako ga imenovati? Ker so mitraljez imenovali Micka in ker se je dal zabojev v katerem je bil zajec odstraniti, je nastalo ime Zajčja Micka. Za njega so vedeli le Smrekar, njegova žena Lojzka in Janez Vrhunc-Kravželj, saj so ga oni tudi zgradili.

Pomembnost bunkerja je bila velika. V njem je bilo shranjenih 292 dek, zaplenjenih v Mestnem domu, veliko sanitetnega materiala in žepnih svetilk, po zaplenbi pušk iz Šempeterske kasarne so tu shranili še 298 pušk in municijo ter še veliko materiala in orožja, katerega so aktivisti, v glavnem pa Smrekar zaplenili pri posameznih akcijah.

Z vsem navedenim materialom so pre-

Jože Smrekar

skrbovali celoten Dolomitski predel, Mokerč, Kamnik, Samotorce nad Horjulom, Kamnik in predel vse celo do Jarš pri Ljubljani.

Vsak tovariš, ki je takrat odhajal v partizane je bil tako popolnoma opremljen.

Bunker ni bil odkrit do konca vojne, čeprav so ga morali zaradi aretacije Smrekarja in Vrhunca izprazniti že proti koncu leta 1941.

Žal pa je danes za marsikoga na Brdu in okolici še vedno neodkrit, saj niti ne slutiti, kako pomemben je bil med NOB.

Po izjavi Jožeta Smrekarja priredila Mojca Černe.

LICE KRIMINALA SE SPREMINJA

(Ne)vsakdanje tatvine rastejo!

1. del!

Struktura kriminala se letos spreminja tudi v občini Ljubljana Vič-Rudnik, kot tudi v drugih slovenskih okoljih. Na spremembe vpliva več dejavnikov, med katerimi so nedvomno: spremenjen gospodarski položaj in zaostrene razmere, porast samozaščitnega vedenja občanov in približevanje delavcev milice okolju, končno tudi z ustanavljanjem novega oddelka v Horjulu. Porast kaznivih dejanj nasploh ni očitno, temveč so le strukturne spremembe v prej omenjenih smereh. Resnica pa je, da tudi drugačna struktura kriminala ne obeta kriminalcem boljših časov, saj jih miličniki skupaj z delavci oddelka za zatiranje kriminalitete in različnimi strokovnimi službami UJV uspešno odkrivajo. Po drugi strani pa je res tudi to, da povzročajo kazniva dejanja, ki so v porastu, miličnikom več dela in da jih je večkrat tudi težje odkriti. Velikokrat gre namreč za manjše vrednosti pri tatvinah in jih ljudje niti ne prijavljajo, pa je potem seveda odkrivanje storilcev bolj slučajno in naknadno, ko storilec dejanje ponovi in ga zalotijo. Miličniki z viške postaje milice poudarjajo, da naj občani prijavijo vsako malenkost, saj lahko le tako milica že v začetku onemogoči storilca in s tem onemogoči tudi širjenje njegove dejavnosti, torej tudi to, da bi zabredel globlje. Zadeve se namreč začnejo večkrat kar precej nedolžno in če so preprečene že v začetku, potem ni nadaljevanja, sicer pa prevečkrat je...

Spomladi so bile zelo pogostne tatvine poljskih pridelkov, predvsem solate. Takšna dejanja so bila očitna tudi v sedanjem jesenskem času ob spravilu pridelkov. Pri manjši kraji solate res ne gre za veliko vrednost,

vendar ob sedanjih cenah zelenjave to tudi znese nekaj. Viški miličniki pa so pri svojem delu srečali tudi večje tatvine poljskih pridelkov: več kilogramov zelenjave itd. To pa gojitelju zelenjave povzroča že znatno škodo, saj so pridelki izginjali s polj vrtnarjem in pridelovalcem, ki zalagajo ljubljanski živilski trg. Čeprav se marsikdo nasmehe ob kraji solate in poroče, da gre le za navadno deško »rabutanje«, pa to pri vrtnarju ali zelenjarju pomeni ogrožanje njegovega dohodka in rezultatov njegovega dela. Časi so se pač toliko spremenili, da si marsikdo oskrbi zelenjavo s krajo, da »privarčuje«.

Ozirnica na udaru

Ni malo tudi primerov, ko si izberejo storilci za cilj vloma in tatvine kleti. Te so prava zakladnica. Kot je bila pred leti kraja recimo kompot iz kake kleti bolj posledica objestnosti, kot pa česar koli drugega, pa je sedaj drugače. Kleti so večkrat polne dobrodošlih pridelkov in vložnih dobrot, ki so v trgovinah zaradi cen in padca kupne moči vse manj dosegljive. Kozarec vložnih gobic pa je že kar lep plen, saj stanejo v trgovini četrtlitrski kozarčki 100 dinarjev. Te »obiške« imajo na vesti mladoletniki, pa tudi drugi. Sploh pa so kleti zelo zanimiv cilj tudi zaradi vseh drugih stvari, ki jih občani shranjujejo tam. Kleti pa imajo še eno prednost: največkrat so nezaklenjene, malo je takšnih, ki imajo skromno žabico na vratih in še mnogo manj je tistih, ki so resnično solidno zavarovane in zaklenjene. Te slednje največkrat tudi niso cilj vlomilcev.

Takšen odnos do stvari, ki jih shranjujejo prebivalci v kletih je vsaj nesamozaščitno, če ne že malomaren. V kletih shranjujejo lastniki smuči, katerih cene gredo z okovjem vred v stare milijone, pa tam je različno

električno in drugačno orodje, ki velja nekaj novih tisočakov itd. Vse to je največkrat za nezaklenjenimi vrati in torej kar vabi nepoklicane. Številne kleti – posebej v blokkih – so le razdeljene z lesenimi okvirji in deščicami, skozi katere si lahko storilec temeljito ogleda, kaj bi bilo zanj in potem le »potegne« žabico z vrat. Seveda pri kletih odigra svoje tudi dejstvo, da jih številni stanovalci obiščejo le nekajkrat letno in kaj se dogaja v tem času med njihovimi obiski, seveda ne vedo. Ko po nekaj mesecih odkrijejo zadevo, je seveda največkrat prepozno za karkoli. Resnica pa je, da so stanovalci blokov večkrat še preveč brezbrizni do tega, kdo šari po kletih in se vedejo po načelu »kaj me briga«. To načelo velja seveda le do trenutka, ko zazna, da so izginile njegove smuči. Z malo več zavarovanja kleti in malo več samozaščitnega vedenja bi lahko temeljito zmanjšali število nezaželenih posegov v te prostore. Večkrat pa tudi oškodovanci enostavno ne želijo prijavljati kake manjše kraje, češ saj se ne izplača. Predstavljajo si namreč, da to potegne za seboj čuda potov, zapletov, administracije in izgube časa, pa se raje sprijaznijo z izginitjem reči. Resnica pa je povsem drugačna, saj postopek sploh ni zapleten in zadeva s prijavo milici je urejena v nekaj minutah. Takšna prijava pa veliko koristi miličnikom, saj lahko po njej opozorijo okolico na večjo budnost, če pa je dejanje le eno v seriji, pridejo lažje do storilca.

Tatovi se odločajo tudi za kruh, salamo, sir

Predlani so začeli viški miličniki opaziti pri svojem delu, da izginjajo prehrabeni artikli iz trgovin. Ta trend se je nadaljeval tudi v lanskem letu in traja še letos. Po trgovinah je bilo kar precej znikanja prehrabnih artiklov. Čeprav gre za majhne vrednosti, je dejstvo, da zrno do zrno... in v trgovini je lahko znatna škoda. Zato želijo miličniki, da bi v trgovinah dosledno prijav-

ljali vse storilce, ki jih odkrijejo. Takšnih tatvin niti ni malo, saj je treba upoštevati še to, da jih veliko ostane neodkritih. Čeprav se komu zdi žvečilni gumi, ki ga nekdo ukrade, nepomembna malenkost, je to res le do tega trenutka, dokler ni to začetek naslednje kraje in odnosa do skupne lastnine, ter tega, da se to širi. Zato je tudi ukraden žvečilni gumi važna reč, kljub malenkostni vrednosti.

V trgovinah opažajo vse več kraj kruha, salame, sira in sploh jestvin. Te kraje so posledica gospodarskega položaja, pa če nam je to prav ali pa ne in če to priznamo ali pa ne. Za zlikovce so zanimive tudi skladovnice mleka, jogurtov, smetane itd, ki jih puščajo v jutranjih urah pred trgovinami tovornjaki, ki razvažajo blago. Nekaj je tudi še primerov kraje steklene embalaže in podobnega. Resnično gre pri vseh teh dejanjih za manjše vsote in manjšo škodo, vendar zaradi tega te družbene nevarnosti ne kaže podcenjevati in zanemarjati. Zadeve se lahko preveč razširijo in z gospodarskim položajem, ki ne bo preko noči boljši, so dane razmere za to. Zato so potrebna odkrivanja že v začetku in budnost občanov lahko pripomore bistveno k temu, da pojave povsem zavremo, saj jih povsem odpraviti pa jasno ni mogoče. Posebej pri mladoletnikih so starši tisti, ki lahko storijo ogromno. Otrok, ki je brez lastnih virov dohodkov in prinaša domov takšne ali drugačne stvari kar po tekočem traku, bi moral vzbuditi pozornost, vsaj pri starših, ki ne zanemarjajo otrok. Nekaj let star primer, ko je mladoletni sine prinesel domov najprej prvi teden televizor, drugi teden gramofon, tretji teden magnetofon itd. pa se staršem to sploh ni izdalo čudno in so vzeli kot povsem logično pojasnilo, češ da je vse to dobil kot darilo od prijateljev, kaže kako malo se nekateri starši zanimajo za početje in kasnejše počutje svojih otrok.

(nadaljevanje prihodnjic)
MILOVAN DIMITRIČ